

szociális támogatás segítik. — Gimnáziumban, polgáriban évente sok iskolai koron túl levő magánvizsgázik, amíg az elemi V—VIII. osztályában ilyen nem akad. Ezt az értékelést mutatja a felgyógyult honvédek és rokkantak számos polgári iskolai tanfolyama is. Ez a tendencia megmarad, bár a felsőbb hatóságok némely esetben már most is, a jövőben esetleg más területeken is, egyenlőnek veszik a két különböző végzettséget. Szerző arra a véleményre jut, hogy ahol nincsen polgári iskola, de a népiskola elegendő tanítvány-szám mellett osztottan működik, ez már maga elegendő indoka polgári iskola felállításának. Ez szerinte a tehetségmentésnek is tágabb módja volna. Anyagi áldozatra pedig egyaránt szükség van, akár új népiskolai, akár újabb polgári iskolai osztályok felállításáról van szó. *Aldobolyi Nagy Miklós* élvezetes stílusban festi meg egy iskola életét, körülményeit „*Képek egy erdélyi iskolából*“ címen. Az iskolának alsó négy osztálya gimnázium, a felső tagozat kereskedelmi középiskola. Tanítványai erdélyi és az Alföldről odahelyezett szülők gyermekei. A hivatalos vezetés a helyi hatásokat alig engedi érvényesülni.

Orbán János „*A magyar diák nyara*“ címen ismerteti, hogy a székesfehérvári kereskedelmi középiskola tanulói miként töltötték a nyarat 1942-ben. 65% fizikai, vagy szellemi munkát végzett. Az időleges foglalkozásban szerepel irodai munka, tanítás, közműves-napszámosság, pincér, kubikos, cséplőgépező, malommunkás stb. Cél volt; amit a súlyosodó megélhetés tesz érthetővé: pénzkeresés. Érdekes a két társadalmi osztály találkozása a fizikai munkában és azon kívül. — *Gergely Gergely* két kisebb írással szerepel. Az „*Érték-e a népiesség?*“ címűben ’őv az álnépiességtől, a valódi népiesség azonban nagy érték, amelyet szemléletünkbe kell iktatni. „*A magyar irodalom tanításának válságához*“ címűben rámutat arra, hogy a magyar irodalom semmi más tantárgyhoz nem hasonlítható és célunk legyen az is tanításában, hogy az olvasás élvezetére képessé tegyük tanítványainkat. — A könyvismertető meleg szavakkal méltatja *Sztrokay Erzsébetnek* „*Tanári szemmel, tanári szívvel*“ című könyvét, amelyből „rajongó pedagógiai szeretet sugárzik.“

Az Orsz. Középisk. Tanáregyesületi Közlöny 11. számában (1943. július) *Dr. Alszegehy Zsolt*nak minden magyar-tanárt érdeklő előadását olvashatjuk „Magyar irodalmi oktatás a gimnázium IV—V—VI. osztályában“ cím alatt. A polgári iskolák készülő új tanterve teszi kötelességünké, hogy gondolatait, megállapításait figyelemmel kísérjük.“ A gimnáziumi új tanterv a IV—VI. osztályban is az olvasmányt tette az irodalmi oktatás valószínű középontjává.“ Már régebben Négyessy László úgy találta, hogy legfontosabb az olvasmányok tárgyalása, s ennek csak alárendelt mellékjárója a stilisztikai, poétikai és retorikai tanulságok levonása. Sajnos, legutóbbi időkig is ezek a formális tanulságok voltak a magyar irodalmi tanítás sarokkövei. Ez ölte meg pl. a Toldi szépségeit is. Az elméleti tételek önértékűsége ugyan maradványa a régi fajtájú humanista iskolának, de nem jellemzője a humanizmusnak. Az új tanterv az élettelen formális szempontokat óhajtotta az őket megillető helyre visszazorítani. (Talán így is mondhatnánk: nem voltak előbb a szabályok és azután következett a mű megteremtése, hanem éppen fordítva.) „Az irodalmi olvasmány, az irodalmi mű kell tehát, hogy életre keljen tanításunkban. Ez a mag.“ „Az új tanterv tehát úgy gondolta, hogy mindaz, ami a költői mű stílus- és műfaji

törvényeire vonatkozik, szóba kerüljön, de ne olyan határozott, osztályok szerinti elkülönítéssel, mint eddig, hanem valahogy elrejtve', „hogy kiirtsuk azt a meggyőződést, mintha irodalmi oktatószunkban az irodalomelméleti szabályok megtanítása lenne a legfontosabb feladat.“ A 'közvetlen művészi hatást' nem szabad lerontanunk a gyermek (mondhatjuk: a leendő műélvező) lelkében előre bepánkolt szabályok rákényszerítésével, hanem csak utólagosan van helye keresni az okot, miért találta szépnek a költeményt, vagy más írásművet. Az elszórt, közös megbeszélések eredményeit a tanítási időszak végén kell összefoglalni és kiegészíteni. Ez a rendszerű tanítás egyrészt nagyobb szabadságot ad a tanárnak (azt hisszük, sok tanár épen ezzel a szabadsággal nem tud mit kezdeni, nem találván az olvasókönyvben segítő munkát), másrészt megköveteli a tanártól, hogy az olvasmányokat átélje és az értékelésben teljesen jártas legyen. Ha a tanár képes erre a munkára, étellel, örömmel teljes lesz az irodalmi órák munkája. „Elsősorban annak kell véget vetnünk, ami a régi időben szinte elvévált, hogy tanultunk szabályt és olvastunk verset, amelynek 'szépségéből semmit sem élveztünk.“

v. *Fraknóy József* az előadás ülésének elnökeként zárószóvalban helyesnek tartja, hogy a tanítás középpontjába magát az irodalmi művét kell állítani. Az új eljárás lehet nehéz, de csak ezzel lehet a szükséges célt elérni. Bejelenti, hogy vezérkönyvek kiadásával lesznek az új munkamódban segítségére a tanárságnak.

Ugyanezzel a kérdéssel foglalkozik a folyóirat 12. számában Busák Béla tanulmányi felügyelő és dr. Halász László iskolalátogató. Busák Béla jelentése a budapesti kerület gimnáziumainak előterjesztéseit foglalja össze. A kifogások egy része a tankönyvben kiválasztott anyagra vonatkozik. Van iskola, amely súlyos nehézséget lát abban, hogy az elméleti ismeretek szét vannak szórva az anyagban, összefoglalásukra pedig alig jut idő, mivel a magyar órák száma nem elegendő. A tankönyvek a kezdet nehézségeit mutatják, nehézkes stílusúak, sok téves adattal, helyesírási hibákkal. A gyengébb tanulók kedvéért olyan könyvekre volna szükség, amelyek részükre több segítséget nyújtanak bővebb jegyzeteikkel. Általában módszerevezérkönyveket kívánnak a tanárok, mintatanításokat előadásban és nyomtatásban. Azt láthatjuk tehát, hogy nem az új felépítésű tanítás ellen szólnak a vélemények és kívánások legnagyobb része. Dr. Halász László természetesen találja, hogy a régi tanárnemzedék az újításban átváltani nehezen tud. De az ifjabb tanároknál, akik az egyetemeken már ilyen szellemtörténeti irodalom-tanításban nevelkedtek az említett nehézségek kevésbé érthetők. Az új eljárás, tárgyalás biztos tárgyi tudást, állandó továbbképzést kíván, sablon helyett művészetre van szükség. — Ebben a számban *Gauder Andor* részletesen ismerteti *Japán nevelésügyét*.

Matkó Gyula.

Kiadványunk jelen füzeté 104 oldal. A Cselekvés Iskolájára a f. évi előfizetési díj a Magyar Bank R. T. szegedi fiók Szeged 26228 számú csekk-számlájára küldendő be.

KÉSZÜLT: ABLAKA GYÖRGY KÖNYVNYOMDÁJÁBAN, SZEGED, 1943.